

Civilprocesa likuma norma, kas neparedz iemaksātās valsts nodevas par apelācijas sūdzības iesniegšanu atmaksāšanu formālas prasības neievērošanas gadījumā, atbilst Satversmei

Satversmes tiesa 2020. gada 16. jūlijā pieņēma spriedumu lietā Nr. 2020-05-01 “Par Civilprocesa likuma 37. panta pirmās daļas, ciktāl tā neparedz par apelācijas sūdzību iemaksātās valsts nodevas atmaksāšanu gadījumā, kad tiek atteikts pieņemt apelācijas sūdzību, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam”.

Apstrīdētā norma

Civilprocesa likuma 37. panta pirmā daļa, kas paredz gadījumus, kuros samaksātā valsts nodeva atmaksājama pilnīgi vai daļēji.

Augstāka juridiska spēka norma

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmais teikums: “Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc Rīgas apgabaltiesas pieteikuma. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Civilprocesa likuma 37. panta pirmā daļa, ciktāl tā neparedz par apelācijas sūdzību samaksātās valsts nodevas atmaksāšanu gadījumā, kad sūdzība netiek pieņemta, ja procesuālais dokuments neatbilst tam izvirzītajām formālajām prasībām, varētu būt pretrunā ar Satversmes 91. panta pirmajā teikumā nostiprināto vienlīdzības principu.

Civilprocesa likuma 37. panta pirmajā daļā, kur norādīti gadījumi, kad valsts nodeva atmaksājama pilnīgi vai daļēji, neesot ietverts konkrēts gadījums, proti – atteikšanās pieņemt apelācijas sūdzību tādēļ, ka procesuālais dokuments neatbilst tam izvirzītajām formālajām prasībām. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka šajā gadījumā būtu jārīkojas līdzīgi, kā tas paredzēts Civilprocesa likuma 37. panta pirmās daļas 2. punktā, proti, samaksātā valsts nodeva jāatmaksā pilnīgi vai daļēji, ja tiesa atsakās pieņemt apelācijas sūdzību.

Pieteikuma iesniedzēja nolēmusi apturēt tiesvedību tās izskatāmajā lietā un vērsusies Satversmes tiesā ar pieteikumu, kurā lūgusi izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Tiesas secinājumi

Par to, vai tiesvedība lietā ir izbeidzama

Saeima atbildes rakstā lūgusi Satversmes tiesu izbeigt tiesvedību lietā, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu, kas noteic, ka tiesvedību var izbeigt līdz sprieduma pasludināšanai gadījumos, kad tiesvedības turpināšana lietā nav iespējama. No Satversmes 91. panta pirmā teikuma neizrietot valsts pienākums nodrošināt vienādu attieksmi pret pieteikuma iesniedzējas norādītajām personu grupām, jo tās Saeimas ieskatā atrodas atšķirīgos apstākļos. [7.]

Satversmes tiesa secināja, ka Saeimas paustie argumenti ir pārbaudāmi, izskatot lietu pēc būtības. Līdz ar to Satversmes tiesa atzina, ka tiesvedība lietā ir turpināma. [7.]

Par lietā salīdzināmām personu grupām

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka personas, kuras samaksā valsts nodevu, iesniedzot prasības pieteikumu pirmās instances tiesā, atrodas salīdzināmā situācijā ar personām, kuras samaksā valsts nodevu, iesniedzot apelācijas sūdzību. Abās situācijās personas vēršoties tiesā, lai tā pieņem tiesvedības ierosināšanas pamatā esošo procesuālo dokumentu un ierosina tiesvedību. [9.]

Satversmes tiesa secināja, ka pieteikuma iesniedzējas identificētās grupas vienojošā pazīme ir atteikums pieņemt tiesvedības ierosināšanas pamatā esošo procesuālo dokumentu satura formālās prasības neizpildes dēļ, proti, ja procesuālo dokumentu iesniegusi persona bez atbilstoša pilnvarojuma. [9.]

Saeima lietā norāda uz apstrīdētās normas izņēmuma raksturu un uzsver, ka pieteikuma iesniedzējas identificētās personu grupas neatrodas salīdzināmos apstākļos. Satversmes tiesa atzina Saeimas argumentus par pamatotiem. Tiesvedības ierosināšana pirmās instances tiesā un apelācijas tiesvedības ierosināšana ir atšķirīgi procesuālo tiesību institūti. Civillietas izskatīšana pirmās instances tiesā ir obligāta civilprocesa stadija, savukārt apelācijas tiesvedība ir fakultatīva tiesvedības stadija, kurā tiesa izskata lietu tikai pārsūdzētajā daļā, pārbaudot pirmās instances tiesas nolēmuma tiesiskumu. Apstrīdētajā normā likumdevējs ir izsmeļoši uzskaitījis izņēmuma gadījumus, kādos tas ir izšķīries par valsts nodevas atmaksāšanu un tie nav savstarpēji salīdzināmi, jo īpaši atšķirīgās civilprocesuālās stadijās. [10.]

Vienlaikus Satversmes tiesa uzsvēra, ka, tā kā civilprocess veido vienotu publiski tiesisku attiecību sistēmu, tā regulējums ir nosakāms, ievērojot no Satversmes 92. panta izrietošo tiesiskas valsts pienākumu – ikvienā tiesas instancē noteikt tādu procesu, lai,

tiesiskām attiecībām un izpratnei par tām turpinot attīstīties, netiktu mazināta tiesību uz taisnīgu tiesu efektivitāte un uzticēšanās tiesu sistēmai. [10.]

Satversmes tiesa nosprieda:

atzīt Civilprocesa likuma 37. panta pirmo daļu, ciktāl tā neparedz par apelācijas sūdzību iemaksātās valsts nodevas atmaksāšanu gadījumā, kad tiek atteikts pieņemt apelācijas sūdzību satura formālās prasības neizpildes dēļ, par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stāsies spēkā tā publicēšanas dienā. Spriedums tiks publicēts oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” Satversmes tiesas likuma 33. panta pirmajā daļā noteiktajā termiņā.

Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā:

http://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=/wp-content/uploads/2020/01/2020-05-01_Spriedums.pdf#search=

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv

Ketija Strazda

Satversmes tiesas

Sabiedrisko attiecību un

protokola nodaļas vadītāja

Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv

67830749, 26200580